

Društvo seniorjev Severne Primorske je 9. junija 2010 sprejelo sklep, da se ustanovi Društvo prijateljstva Slovenije in Azerbajdžana, ki je bil registrirano 11. avgusta. Po registraciji se je pristopilo k pripravam delovanja društva.

O ustanovitvi društva smo obvestili slovenski politični vrh, tako predsednika države kot predstavnike vlade. Predsednik države dr. Danilo Türk nas je povabil na razgovor, kjer smo mu predstavili razloge za ustanovitev društva. Našo odločitev je podprl in ponudil pomoč predsedstva Republike Slovenije. Obvestili smo še ministrstvo za zunanje zadeve, ministrstvo za gospodarstvo in GZS. Srečali smo se z zunanjim ministrom Samuelom Žbogarjem, ki nam je tudi obljubil pomoč; s predstavnikom GZS g. Alešem Cantaruttijem, ki je prav tako obljubil pomoč in sodelovanje. Žal od ministrstva za gospodarstvo nismo dobili odgovora. Na podlagi izkazanega zanimanja ministra za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Gregorja Golobiča smo ga prav tako seznanili z našim društvom, sam pa je prav tako ponudil pomoč in sodelovanje.

Obvestili smo še veleposlanika Azerbajdžana na Dunaju Fuada Ismajloviča, ki nam je odgovoril.

(Citiram:) «Hvala za tako radostno novico, ki je zelo pomembna za nadaljnji razvoj odnosov med našima državama. Sedaj je pomembno razdelati načrt konkretnega delovanja društva in razmisliti, kdo bi iz Azerbajdžana lahko sodeloval v tem projektu.

Menim, da bi bilo koristno, če bi društvo v Sloveniji zajelo čim širši sloj prebivalstva. Obvezno je treba poskrbeti za vključitev v društvo predstavnike iz gospodarskih krogov, dejavne kulture, znanosti in izobraževanja, predvsem pa čim več mladih.

Zagotavljam vam pripravljenost - našega veleposlaništva in našega predstavništva v Ljubljani - vsestransko pomagati in podpreti dejavnosti Društva.» (konec citata).

Republika Azerbajdžan sodi med kavkaške države. Meji na Kaspijsko morje, Rusijo, Gruzijo, Armenijo in Iran. Osamosvojila se je po razpadu Sovjetske zveze. Od takrat je viden vsakoletni napredek. Bogata je z nafto, plinom, boksitom, železom, bakrom, cinkom, žlahtnimi kovinami. Prideluje pšenico, bombaž idr. Vredno je povedati, da so prvo naftno vrtino izvrtali leta 1848, enajst let prej kot v ZDA.

Ima več kot osem milijonov prebivalstva. Glavno mesto je Baku z okoli 2 milijona prebivalcev in je presenetljivo zelo moderno mesto. Baku je prestolnica od leta 1191 dalje. Starejši del mesta se imenuje Ičari Šahar. Njene ulice so podobne ozkim dalmatinskim ulicam, kjer so ohranjeni spomeniki iz srednjega veka. V novem delu mesta so obćudovanja vredne prve palače naftnih baronov, nato betonski socialistični bloki, sledijo pa moderne steklene palače. Mesto zaobjema celoten zgodovinski razvoj in v marsičem se primerja z razvojem Dubaia.

Zakaj smo se odločili ustanoviti Društvo prijateljstva Slovenije in Azerbajdžana s sedežem v Novi Gorici? Osnovni vzrok je v čustveni in prijateljski naklonjenosti Azerbajdžana in njegovih državljanov do Slovenije, še posebej do Primorske, ter v želji, da bi se naši odnosi še poglobili in utrdili.

Vedeti moramo, da so se v času NOB v naših partizanskih vrstah, še posebej na Primorskem, borili borci iz Azerbajdžana, ki so zbežali iz nemškega ujetništva ali posebnih formiranih legij.

Večina jih je bila dejavna pod okriljem IX. korpusa 30. divizije v "Ruskem bataljonu", ki je štel okoli šesto borcev. Padlo jih je okoli 160, največ konec aprila in v začetku maja 1945 med osvoboditvijo Trsta.

Med temi šestotimi borci je bil tudi Mehti Husejnzade s partizanskim imenom Mihajlo, ki je bil po vojni posmrtno imenovan za narodnega heroja Sovjetske zveze oziroma Azerbajdžana.

V IX. korpusu je deloval kot obveščevalec in diverzant. Izvedel je več uspešnih diverzantskih akcij ter vzbujal strah in trepet med okupatorjem.

Mehdi se je rodil v vasi Novksani pri Bakuju leta 1919. Študiral je francoščino in nemščino na inštitutu za tuje jezike v Sankt Peterburgu. Zaradi visokih stroškov se je še pred koncem študija prepisal na pedagoški inštitut v Bakuju. Med študijem se je začela vojna in Rdeča armada je vpoklicala tudi njega. Kot vodja minometnega voda je bil ranjen avgusta 1942 med boji za Stalingrad, kjer je padel v nemško ujetništvo. Zaradi znanja nemščine je v ujetništvu in pri legionarjih opravljal delo prevajalca. Kmalu je začel delovati kot vodja antifašistične ilegale in med ujetniki gojil in bodril upornost proti Nemcem. Po premestitvi na Primorsko je v zelo kratkem času prišel v stik z našo partizansko ilegalo in februarja 1944 je organiziral skupinski pobeg k partizanom. Kot vplivna oseba je pritegnil v partizanske vrste okoli sto petdeset sovjetskih ujetnikov. Usoda je nanese, da je prvi in zadnji diverzantski podvig opravil v Solkanu. Po zadnji uspešno opravljeni akciji se je podal v Vitovlje, kjer so ga vaščani imeli za svojega. Tudi tokrat je tam želel prespati in se odpočiti, vendar so ponoči 2. novembra 1944 v vas neopazno prišli Nemci. Med begom je prišlo do streljanja, kar je bil njegov zadnji boj. Zjutraj so Nemci odpeljali svoje padle, mrtvega Mihajla pa pustili na kraju, kjer je padel. Našla ga je deklica, ki je šla po mleko. Obvestila je očeta, ki ga je s sinom pokopal na pokopališču v Šempasu.

Ko je vest o njegovi smrti prišla v štab IX. korpusa, njegovi soborci iz "Ruskega bataljona" niso dovolili, da bi ležal blizu okupatorja, zato so v noči na 19. november s pomočjo domačinov prepeljali njegovo truplo v Čepovan, kjer so ga slavnostno pokopali. Danes leži v grobu skupaj z našimi enaintridesetimi borci. Na spomeniku piše: *"Spi, naš dragi Mehti, heroj azerbajdžanskega naroda, Tvoj podvig v imenu svobode bo vedno ostal v srcih Tvojih prijateljev!"*

Domačini Vitovelj so mu z Območnim odborom Združenja borcev Nova Gorica že 3. julija 1983 postavili spomenik na kraju, kjer je padel.

Na njegov grob v Čepovanu in k spomeniku v Vitovljah zadnja leta redno, neorganizirano in spontano prihajajo državljani Azerbajdžana.

Heroj Mihajlo je padel za svojo in našo domovino, zato ga primorsko ljudstvo spoštuje ter neguje njegov grob in spomenik.

V začetku meseca decembra leta 2005, ko je bila konferenca OVSE-ja v Ljubljani, nas je obiskala delegacija azerbajdžanskega veleposlaništva z Dunaja, ki jo je vodil veleposlanik Fuad Ismajlovič. Po sprejemu pri podžupanu Mestne občine Nova Gorica Tomažu Vugi in vodstvu Območnega združenja borcev za vrednote NOB Nova Gorica je sledil obisk spomenika v Vitovljah, kjer je padel heroj Mihajlo. Vaščani so pripravili prisrčen sprejem. Delegacija je obiskala še grob v Čepovanu, kjer so vaščani prav tako lepo sprejeli goste iz Azerbajdžana.

Sledilo je več njihovih obiskov. Ob obisku 6. februarja 2007 so nam predlagali postavitev spomenika heroju Mihajlu v Novi Gorici. Na predlog župana Mirka Brulca se je sprejela odločitev o postavitvi spomenika v Šempasu. Podstavek je izdelal naš kamnosek Mužina, skulpturo pa njihov kipar Akif Asgarov.

Pri pripravah so sodelovali Območno združenje borcev za vrednote NOB Nova Gorica, Mestna občina Nova Gorica, Krajevna skupnost Šempas in Krajevna organizacija borcev za vrednote NOB Šempas, izdelavo spomenika pa sta financirala država Azerbajdžan in Mestna občina Nova Gorica. Odkritje spomenika je bilo 25. oktobra 2007 v prisotnosti vladne delegacije Azerbajdžana, ki jo je vodil namestnik predsednika vlade Elčin Afandijev. Delegacija je obiskala tudi grob v Čepovanu.

Po odkritju spomenika je filmski studio iz Bakuja posnel film o heroju Mihajlu, ki je bil predvajan v Novi Gorici in Šempasu 2. junija letos. Režiser filma Tair Alijev je za film prejel več mednarodnih priznanj.

Vsako leto okrog 15. maja obiše Novo Gorico delegacija veleposlaništva Azerbajdžana z Dunaja in skupaj z nami položi cvetje na vse tri spominske kraje heroja Mihajla.

Naši odnosi so pristni, neposredni, prijateljski in vzpodbudni, čeravno smo daleč eden od drugega **nas združuje Mehti Husejnzade - Mihajlo.**

Po osamostvojitvi Slovenije in Azerbajdžana se sodelovanje med državama opazno povečuje.

Azerbajdžanska stran je pokazala velik interes po povezovanju s slovenskim gospodarstvom, kulturnimi, športnimi, turističnimi in drugimi organizacijami.

Te želje po sodelovanju so bile večkrat izražene, posebej avgusta 2006 leta ob priliki obiska predsednika Ilhama Alijeva pri našem pokojnem predsedniku Janezu Drnovšku. Naše dosedanje sodelovanje na ekonomskem področju je bolj skromno, letna realizacija je okoli 9 milijonov evrov.

Ob lanskem obisku naše državne delegacije v Azerbajdžanu je prišlo do medsebojne ugotovitve in želje po krepkejšem zblizanju držav na številnih področjih in sicer: na področju kulture (pri ohranjanju kulturne dediščine in negovanju kulturnega dialoga), na področju družbenih dejavnosti in seveda na področju gospodarstva (gradbeništva, energije, informacijske tehnologije, telekomunikacij, farmacevtske industrije, infrastrukture in turizma).

Zaradi vsega naštetega smo se člani Društva seniorjev Severne Primorske odločili ustanoviti Društvo prijateljstva Slovenije in Azerbajdžana s sedežem v Novi Gorici. Društvo je prostovoljno, samostojno in nepridobitno. Deluje v javnem interesu s povezovanjem kulturnih in umetniških institucij, športnih organizacij, gospodarskih podjetji, znanstvenih institucij z ustreznimi organizacijskimi subjekti v Azerbajdžanu. Vse to lahko obrodi sadove tako na družbenem kot na ekonomskem področju.

Med državama je podpisan memorandum o sodelovanju v industriji in sektorju energentov. Predvideva se organizacija konferenc, seminarjev in drugih aktivnosti. Vse to bo imelo uspeh, če se poglobi delovanje tudi na drugih področjih in pri tem lahko Društvo veliko pripomore.

Pričakujem, da bomo z našim društvom še nadgradili dosedanje sodelovanje in odnose z Azerbajdžanom ter da bodo tudi v prijateljski državi nastale podobne civilne iniciative, ki bodo zblíževale obe prijateljski državi, poglobile poslovne sodelovanje in dosegle še druge vsestranske povezave na kulturnem, gospodarskem, športnem in turističnem področju. Pri našem delovanju pričakujem pomoč in sodelovanje državnih institucij, gospodarskih podjetji in drugih organizacij in posameznikov, ki so zainteresirani za sodelovanje z Azerbajdžanom.

Predsednik
Ivan Bašin

